

کتابخانه محله؛ کتاب

شیوا مظلومی - میثم عطارزاد

سازمان نوسازی شهر تهران

سرشناسه: مظلومی، شیوا، ۱۳۶۹-

عنوان و نام پدیدآورندگان: کتاب محله: کن - شیوا مظلومی - میثم عطارزاده؛ [به سفارش] سازمان
نوسازی شهر تهران، معاونت برنامه ریزی و توسعه شهری، اداره پژوهش.

مشخصات نشر: تهران: لحظه يك، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهري: ۱۹۲ ص. ۵/۱۴/۵۱ س م.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۵۷۴۴-۱-۶: ۲۰۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: محله ها--ایران--تهران

موضوع: Neighborhoods--Iran--Tehran

موضوع: کن

رضوع: Kan (Tehran, Iran)

شماره افزوده: عطارزاده، میثم، ۱۳۶۶-

شناسه افزوده: میثم نوسازی، معاونت برنامه ریزی و توسعه شهری، اداره پژوهش.

رده بندی کلاسیک: ۳۹۸ ن ۲۱۱۵/۲ DSR

رده بندی دیر: ۳۰۳ ۵۵۵/۱

شماره کتابشناسی ملی: ۶۷۱۲

پدید آورندگان: شیوا مظلومی - میثم عطارزاده

سفارش دهنده: سازمان نوسازی شهر تهران، معاونت برنامه ریزی و توسعه شهری، اداره پژوهش.

همکاران سازمان: علی خانی (معاون برنامه ریزی و توسعه شهری)، محبوز، یزدینا، مدیر، مش، و مریم احمدی.

ناظر: مونا محمدزاده

مدیر هنری و طراح جلد: خسرو اشتیری

صفحه آرا: اعظم میرزائی

نویت چاپ: اول

سال چاپ: ۱۳۹۸

چاپ: موسسه چاپ و نشر لحظه يك

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۲۰۰۰۰۰ ریال

ناشر: لحظه يك

کلیه حقوق چاپ برای ناشر محفوظ است.

نشانی: بزرگراه صیاد شیرازی خیابان شهید گلاب بخش پلاک ۴۷

کد پستی: ۱۶۳۷۶۳۶۱۱۱

تلفن: ۸۸۴۰۶۷۶۲

m.damaneh@gmail.com

پیشگفتار:

محلّه به عنوان کوچک ترین سطح نظام برنامه ریزی و مدیریت شهرها، نقشی اساسی و بنیادین در فرایند توسعه پایدار شهری را دارا است. این حوزه های فضایی در حقیقت بلوک های سازنده سیستم و ساختار فضایی شهر هستند. مقوله هویت و نداشتن تعلق مکانی یکی از مهم ترین مسایل و چالش های شهر و معماری و شهرسازی معاصر ایران به شمار می آید. شکل گیری نهادهای اجتماعی، اعتدالی ارزش های فرهنگی، گسترش و تحکیم روابط مناسب باات اجتماعی و پاسداری از ارزش های انسانی و هویت های محلی و ملی است که به یک مکان معنایی بخشد و آن را تبدیل به محلّه و شهر می کند. ثبت خاطرات و روایات و بازنمایی اسرونی های محلّه های کهن از جمله محلات شهر تهران، می تواند سبب بازیابی و بازشناسی بعضی از هویت محلّه شود.

سازمان توسعه و عمران شهر تهران در راستای مأموریت های خود و با اتخاذ رویکرد توسعه محلّه ای در توسعه و بازسازی و نوسازی شهر تهران به عنوان رهیافتی کل نگر و جامع و هم چنین با تاکید بر حفظ و احیای روابط و سرمایه های اجتماعی محلات به عنوان نیروی پیشران فرایند توسعه و بازسازی، تهیه و تدوین مجموعه کتاب های محلّه را در دستور کار خود قرار داده است. مجموعه کتاب های محلّه به مثابه شناسنامه محلات، با هدف معرفی تاریخچه محلات، رویدادهای مهم و اشخاص تاثیر گذار یک محلّه و انعکاس بخشی از دارایی های اجتماعی آن است که به زبانی ساده، شیوا و قابل استفاده برای طراحان و سازندگان با همکاری دفتر توسعه محلّه ای تدوین شده است. آنانی که بی واسطه با ساکنان محلات و ارتباط بوده و از پیشینه و تاریخ محلات، شرایط اقتصادی، اجتماعی و کالبدی آن ها آگاهی دارند و امید است این مجموعه بتواند با بهبود حس تعلق ساکنان و فراهم شدن بستر و شرایط مشارکت هر چه بیشتر آنان فرایند توسعه محلات را تسهیل کند.

در پایان بر خود لازم می دانم از جناب آقایان دکتر سید محمد بهشتی، دکتر محمد حسن خوشنویس، شرکت مهندسین مشاور نقش کوثر معماری و نویسندگان کتاب برای تلاش در تهیه و هم چنین از همکاران خود در اداره پژوهش، برای راهبری، ارزیابی و تنظیم این مجموعه تشکر و قدردانی کنم.

کاوه حاجی علی اکبری
مدیر عامل

فهرست

۱. کن از گذشته تا کنون..... ۹
- ۱-۱. خیلی دور؛ خیلی نزدیک (مقدمه)..... ۹
- ۲-۱. تاریخچه‌ی کن..... ۱۰
- ۳-۱. به راستی کن کیجاست؟..... ۱۳
- ۱-۳-۱. بخش کن..... ۱۴
- ۲-۳-۱. کن در دامن تهران..... ۱۵
- ۴-۱. محدوده‌ی کنونی محله کن و سیر تغییرات و تحولات کالبدی..... ۱۸
۲. مواهب طبیعی کن..... ۲۱
- ۱-۲. کوه‌ها ۱-انواعات و دره‌ها..... ۲۱
- ۱-۲. رودخانه‌ها..... ۲۲
- ۱-۲-۲. رودخانه‌ی کن..... ۲۲
- ۲-۲-۲. رودخانه‌های مرادیه و (ع)، حصارک و کشاور..... ۲۳
- ۳-۲-۲. رودخانه خنک..... ۲۴
- ۴-۲-۲. رودقوری چای در دست غریب کن..... ۲۵
۳. فرهنگ مردم کن..... ۲۷
- ۱-۳. زبان تاتی..... ۲۸
- ۲-۳. وجه تسمیه محله‌های قدیمی..... ۳۱
- ۱-۲-۳. محله اسماعیلون..... ۳۲
- ۲-۲-۳. محله سرآسیاب..... ۳۴
- ۳-۲-۳. محله درقاضی..... ۳۵
- ۴-۲-۳. محله میانده..... ۳۶
- ۵-۲-۳. محله بالان..... ۳۹
- ۶-۲-۳. غریب آباد / مهاجران..... ۴۰
- ۳-۳. اماکن مذهبی..... ۴۰
- ۱-۳-۳. امامزاده‌ها..... ۴۱
- ۱-۱-۳-۳. امامزاده علی بن جعفر بن موسی الکاظم (ع)..... ۴۳
- ۲-۱-۳-۳. امامزاده کابلی حسین (ع)..... ۴۵
- ۳-۱-۳-۳. امامزاده سید محمد رضا (ع)..... ۴۸
- ۴-۱-۳-۳. امامزاده محمد (ع)..... ۵۰
- ۵-۱-۳-۳. امامزاده شعیب (ع)..... ۵۱
- ۲-۳-۳. نماز جمعه کن..... ۵۳
- ۳-۳-۳. مهدیه‌ی کن..... ۵۵
- ۴-۳. الگوی معماری و بافت محله..... ۶۰
- ۵-۳. غذا و خوراک..... ۶۴

۱۳۰.....	۴-۵. آب انبارهای کن.....
۱۳۲.....	۵-۵. قنات.....
۱۳۶.....	۱-۵-۵. قنات اصلی کن.....
۱۳۷.....	۲-۵-۵. قنات فرمانفرما.....
۱۳۹.....	۶. مشاهیر و چهره‌های برجسته.....
۱۳۹.....	۱-۶. روحانیون.....
۱۳۹.....	۱-۱-۶. حاج ملا باقری کنی.....
۱۴۲.....	۲-۱-۶. آیت‌ا... محمود شمس نجف آبادی.....
۱۴۶.....	۳-۶. آیت‌ا... محمد مهدی باقری کنی و محمد رضا مهدوی کنی.....
۱۵۰.....	۴-۱-۶. حاج ملا علی کنی.....
۱۵۳.....	۵-۱-۶. میرزا عباس‌الدین و میرزا احمد ضیائی.....
۱۵۴.....	۱-۶. حاج شیخ جواد الهی کنی.....
۱۵۵.....	۷-۱-۶. آیت‌ا... مدعی عمیقی.....
۱۵۷.....	۸-۱-۶. آیت‌ا... نهرانی.....
۱۵۷.....	۹-۱-۶. حاج میرزا سی‌رحی.....
۱۵۹.....	۱۰-۱-۶. ملا جاجی فاطمه بنگری.....
۱۶۰.....	۱۱-۱-۶. ملا جاجی مریم الساعات ابی.....
۱۶۲.....	۲-۶. شهداء (کن در دوران انقلاب و جنگ تحمیلی).....
۱۶۲.....	۱-۲-۶. شهید عباس‌علی ناطق نوری.....
۱۶۴.....	۲-۲-۶. مجید حسین قربان.....
۱۶۵.....	۳-۲-۶. شهید نصرت الله زینعلی.....
۱۶۶.....	۴-۲-۶. شهید محسن الله داد.....
۱۶۷.....	۵-۲-۶. شهید محمد علی الله داد.....
۱۶۸.....	۶-۲-۶. شهید حسین محمد خانی.....
۱۷۰.....	۷-۲-۶. شهید حمید حاج ملاحسین.....
۱۷۵.....	۳-۶. محافل فرهنگی - ادبی و هنرمندان.....
۱۷۵.....	۱-۳-۶. سازستان.....
۱۷۸.....	۲-۳-۶. عبدالله درویش؛ شاعر.....
۱۷۹.....	۳-۳-۶. اصغر بابایی؛ نوازنده و سازنده‌ی سازهای سنتی.....
۱۸۰.....	۴-۳-۶. مصطفی غزنده؛ نوازنده و مدرس موسیقی سنتی.....
۱۸۲.....	۵-۳-۶. محمد حاج حسینی؛ شاعر و طنزپرداز.....
۱۸۷.....	۷. حال این روزهای کن و افاق‌های روشن پیش رو.....
۱۹۰.....	۱-۷. معرفی بارزه‌های هویت‌بخش و برند محله‌ی کن.....
۱۹۱.....	۲-۷. قطب پذیرایی و گردشگری شمال غرب تهران.....
۱۹۲.....	منابع.....

پیش‌گفتار نویسندگان

مسئله‌ی هویت و به‌بیانی دقیق‌تر فقدان آن یعنی بی‌هویتی، به یکی از چالش‌های اساسی جوامع شهری امروز بدل شده است. رد پای بحران بی‌هویتی را باید در کم‌رنگ شدن و نگاه نداشتن خاطرات جمعی، و حتی خاطره‌زدایی از فضاها و شهرهای جست‌وجو کرد. چراکه شهر به‌عنوان ارگانیک‌ترین و زنده‌ترین بستر برای شکل‌گیری رویدادها و وقوع گفتار و رفتار شهروندان است. در کنار حفاظت از میراث تاریخی و فرهنگی (چه میراث کهن و چه معاصر)، ترویج و اشاعه‌ی داده‌های فرهنگی و تمدنی نیز بسیار حایز اهمیت است. محله‌ی کن، فرهنگی غنی، میراثی درخور از مواهب طبیعی و اماکن تاریخی و مذهبی را در خود جای داده؛ اما جای تأمل است که آیا محله به‌طوریکه باید و شاید قدر دانسته نمی‌شود. نگرارش کتاب حاضر، واکشی است به این مسئله.

توصیف و صف‌نویسی شهرها، محله‌ها و جریان زندگی روزمره، یکی از جذاب‌ترین و در عین حال دشوارترین کارها، ممکن است. خاصه آن‌که غرض از آن، مستندنگاری تاریخ، و حفظ و نگاهداشت خاطرات باشد. غافل از آن‌که تصاویر یک خاطره، به محض توصیف شدن با کلمات، از بین می‌رود. فرسایش آشنایی که به گمانمان ریشه در کتاب شهرهای ناپیدا دارد. به زعم ما، تاریخ شهرها، خاطرات انسان‌ها از شهرشان دوروی یک سکه هستند. از این رو تاریخ‌نگاری به‌ویژه در مواردی که منابع و مستندات متقن در دست نباشد، بیش از هر زمان دیگر متکی به وثایق محلی و ثبت و ضبط خاطرات است؛ و کیفیت خاطرات ضامن موفقیت یا شکست محققان در امر مستندنگاری. نخستین گام فرایند مستندسازی و ثبت حافظه‌ی تاریخ محلی کن و به اصطلاح، مستندنگاری تاریخ شفاهی محله توسط پژوهشگران قدر، آقای عباس مجبعلی برداشته شده است. هم‌چنین خود را وام‌دار اهالی اصیل، مهربان، خدایان محلی می‌دانیم که حتی عکس‌های شخصی آلبوم‌های خانوادگی‌شان را از ما دریغ نداشتند و پشتیبانی و همراهی‌شان در امر پژوهش و نگرارش این اثر، مایه‌ی دل‌گرمی ما بود. از این رو بر خود فرض می‌دانیم که قدر دان زحمات یکایک‌شان باشیم؛ به‌ویژه اعضای «گروه فرهنگی کن قدیم» و بانوان فعال «گروه همیاران توسعه محله»، خانم‌ها و آقایان: عباس مجبعلی، وحید رحیمی، حسن قدیری، عبدا... درویش، فرشید درویش، طیبه میرزایی، حوری حاج آقابابا، امین نورقربانی، مریم حاج قاسمی، مصطفی غزنده، اصغر بابایی